



Яна Круліковська

Хмельницький музичний коледж ім. В. І. Заремби.

*Науковий керівник –
викладач – методист Беляєва Т.А..*

Г. Ф. ТЕЛЕМАН ТА ЙОГО «ТАФЕЛЬМЮЗИК»

В статті робиться спроба аналізу призначення, структури та побутування оригінального прикладного побутового жанру епохи бароко «тафельмюзик» в творчості Г. Ф. Телемана.

Ключові слова: застільна музика, бароко, увертюра - сюїта, жанр прикладної побутової музики.

Yana Krulikovskaya. G. F. Telemann and his "Tafelmusik". Scientific supervisor, teacher and methodologist Belyaeva T. A., Khmelnytsky Music College named after V. I. Zarembo.

The article attempts to reveal the purpose, features of the structure and existence of the original applied household genre of the Baroque era "tafelmusik" in the work of G. F. Telemann.

Keywords: table music, baroque, overture-suite, genre of applied household music.

Яна Круликовская. Г. Ф. Телеман и его «Тафельмюзик». Научный руководитель педагог-методист Беляева Т. А., Хмельницкий музыкальный колледж им. В. И. Зарембы.

В статье предпринимается попытка анализа предназначения, структуры и бытования оригинального прикладного бытового жанра эпохи барокко «тафельмюзик» в творчестве Г. Ф. Телемана.

Ключевые слова: застольная музыка, барокко, увертюра - сюита, жанр прикладной бытовой музыки.

Об'єктом дослідження є оригінальна частина спадщини Г. Ф. Телемана під назвою «Tafelmusik», або «Musique Dee Table» (застільна музика), значення якої ще недостатньо розкриті. Метою роботи є спроба окреслити особливості розвитку цього напряму інструментальної музики в творчості композитора, ювілей якого людство відзначає цього року. Предмет дослідження - три увертюри-сюїти «Тафельмюзик» для оркестру. Серед методів дослідження теми проблемно-пошуковий, евристичний, метод синектики та слухової експертизи. Окрім праць історико - стильового, біографічного спрямування (Р. Роллан, В. Рабей), темі застільної музики присвячені дослідження Ст. Зона, Н. Дячук , С. Нікіфорова.

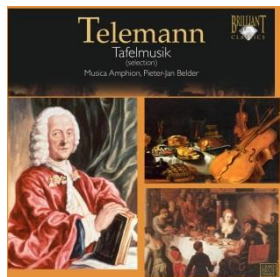
З часів Стародавній Греції та Риму, епохи середньовіччя бенкети і урочистості супроводжувалися музикою з її багатоманітними функціями. Музичний напрям в Європі 17-го - 1-ї пол. 18 ст. під назвою «Tafelmusik» остаточно закріпив давню



традицію в придворному побуті аристократів і заможних містян. Більшість знаних композиторів Європи (Георг Фрідріх Гендель, Жан-Батист Люлі, Генрі Перселл, Антоніо Вівальді, Йоганн Себастьян Бах та ін.), працювали в цьому напрямку.

Найвідомішим творцем «Тaufельмюзік» на межі бароко та класицизму став німецький композитор Георг Філіп Телеман (1681- 1767), один з найбільш креативних музикантів свого часу, втілення ідеалу універсального композитора-виконавця епохи. Інтенсивність і плодovitість у сучасних йому жанрах музичного мистецтва, органічне поєднання у композиторському стилі витоків 3-х європейських культур, багатогранність видів діяльності характеризують цього митця.

Телеману належить честь започаткування першого фахового музичного журналу у Німеччині, та організації систематичного нотодрукування, що забезпечило поширення власної музики серед підписників у всіх країнах Європи.



Як капелмейстер, організатор і керівник відомих оркестрів Телеман здобув популярність за життя окрім Європи й у Росії, і скандинавських країнах. Хоча жанровий діапазон творчості

Телемана величезний найбільшу популярність здобули зразки інструментальної музики, що мала величезний вплив на всі сфери життя суспільства.



Вона звучала з відусіль - під час родинних свят і прийомів, політичних переговорів та філософських дискусій; в антрактах оперних спектаклів, кав'ярнях і церквах після богослужінь. Ансамблі з 5-8 музикантів обслуговували банкету, рауту, пікніку,

полювання та інші розваг аристократів на відкритому повітрі. В доробку композитора близько 600 оркестрових сюїт, 170 концертів для солюючих інструментів з оркестром, concerti grossi, кuartети, тріо-сонати та ін.

Структура першого в Європі наймасштабнішого збірника з 3-х циклів «Taufelmusik» була нерозривно пов'язана із особливостями побутування жанру. Серед загальних завдань тафельмюзік на першому місці в епоху бароко була здатність розважати, приносити естетичне задоволення. Музика такого типу мала й терапевтичний вплив,



активізуючи слухачів на психофізіологічному рівні, сприяючи мисленню , спілкуванню та хорошому травленню.

Маючи на меті створення масштабного функціонального циклу , який би супроводжував трапезу з усіма її умовностями, композитор перевершив сучасне йому розуміння даного жанру. Збірник увертюр - сюїт став своєрідним калейдоскопом , в розділах якого відобразились не тільки риси мислення і сприйняття епохи, але й нова, авторська концепція життя.

Індивідуальна неповторність музичних тем - образів увертюр - сюїт втілює яскраву індивідуальність митця через призму популярних інструментальних жанрів, що складають внутрішню структуру циклів. Це твори концертного звучання з рисами театралізації, звукозображальності, глибиною ліричних тем , в яких відлунюють нові типи переживань героїв новомодних оперних арій.

Інструментальні твори Телемана захоплювали сучасників свіжістю тембрових, фактурних, ансамблевих рішень, винахідливістю, поєднанням віртуозності і виразності, новизною і багатством інструментарію.



Вражає віртуозність та майстерність оркестрового і ансамблевого письма, сила контрастів, вміння неповторно поєднувати інструменти різних епох в одному творі – шалюмо, клавесин, валторна да качча, віола да гамба, гобой д' амур , лютня, бароковий фагот та ін. Телеман активно вводить у партитуру скрипку, струнний квінтет, змінює уявлення про валторну як сольний і ансамблевий інструмент , який сприймався як атрибут мисливської музики.



Своєрідна драматургія подачі страв меню передбачала подачу загальної страви одразу всім гостям, доповнюючись 5-6-ти стравами за контрастом меншого масштабу. Такий принцип вплинув на будову увертюр - сюїт, кожна з яких мала 6 частин - увертюру, квартет, концерт, тріо-сонату, сонату та заключну конклюдію. Вони, в свою чергу, містили від 3-х до 7-ми контрастних розділів. Межі кожного циклу визначалися єдністю тональності початкової увертюри, і заключної конклюдії, до якої була близька за стилем передостання соната. Характер звучання оркестрової увертюри відображав її завдання – урочистого початку церемонії, привернення уваги гостей, запрошення до застілля. Традиційно музиканти розміщувалися для досягнення акустичного ефекту на сходах галерей над залом, та на балконах.



Музика звучала при подачі страв та їх переміні, виконувала фонову функцію під час розмови гостей, ефектно заповнювала паузи в церемоніях, або виступала в ролі концертного номеру. В залежності від соціального статусу гостей, урочисті заходи могли проводитися одночасно у різних приміщеннях, що вимагало додаткового музичного супроводу. Спільна трапеза під час великих урочистостей за участі королівського двору могла тривати більше 4-х годин, протягом яких музика мала звучати безперервно.

Сюїти Телемана – це театр тембрів, комбінації яких нагадують зміну декорацій на сцені. Така чутливість до потреб слухачів випередила на практиці появу понять про темперамент, динаміку психічних процесів, досліджень яких ще не існувало. Увертюри - сюїти «Тафельмюзік» збагатили палітру інструментальної творчості композитора - експериментатора, привніс новизну у оркестрову та ансамблеву музику свого часу.

Впродовж 18 ст. у цьому жанрі працювали такі видатні композитори, як Франц Йозеф Гайдн, Антоніо Сальєрі, Вольфганг Амадей Моцарт, Людвіг ван Бетховен, Франц Шуберт. Отримавши оновлену назву «Harmonie», жанр проіснував до початку



XIX століття, доки Наполеонівські війни не змусили збіднілих аристократів відмовитися від цієї традиції.

У наш час в Європі існує величезна кількість барокових камерних оркестрів, що свідчить про невичерпний інтерес до музики цього напрямку (канадський Tafelmusik Baroque Orchestra, французький Le Porme Harmonique, російський Les Moscovites), шведський ансамбль Rebaroque та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дячук Н. *Музичне мистецтво Західної Європи кінця XVI – початку XIX століття*. Полтава: Видавництво ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2008 р. – 57 с.
2. Зон, Стивен. *Музыка для смешанного вкуса: стиль, жанр и смысл в инструментальных произведениях Телемана*. Нью-Йорк: Издательство Оксфордского университета, 2008.
3. Никифоров Сергей Николаевич «Георг Филипп Телеман» (1681–1767): *Творчество, стилистика, поэтика* URL: https://www.mosconsy.ru/upload/images/Documents/DiserCand/nikiforov_disser.pdf
4. Рабей В. *Георг Филипп Телеман*. — М.: Музыка, 1974. — 64 с.
5. Роллан Р. *Автобиография одной знаменитости. Телеман — счастливый соперник И. С. Баха*. — М., 1988.